

Universitatea de Vest Vasile Goldis Arad
Facultatea MMI
Specialitatea Administrarea afacerilor Zi

TABLA DE SAH EURASIATICA

Muresan(Bumbu) Anamaria Daniela
Anul IV-A.A-Zi

Pentru America, cel mai mare „premiu„ geopolitic este Eurasia. Timp de 500 de ani, scena mondială a fost dominată de puteri și popoare eurasiatice care s-au luptat între ele pentru a obține dominația regională și au căutat puterea mondială. Acum o putere ne-urasiatică deține întâietatea față de Eurasia, iar supremația Americii în lume este dependentă direct de durata și de cât de active este susținută preponderența sa pe continentul eurasiatic.

Evident, această condiție pentru preponderență este temporară.

Samuel P. Huntington, politolog la Harvard, are dreptate atunci când afirmă hotărât:

<O lume fără supremația Statelor Unite va fi o lume cu mai multă violență și dezordine și cu mai puțină democrație și creștere economică decât o lume în care Statele Unite continuă să aibă mai multă influență decât orice altă țară în rezolvarea chestiunilor mondiale. Supremația internațională de durată a Statelor Unite este esențială pentru bunăstarea și securitatea americanilor și pentru viitorul libertății, democrației, economiei deschise și ordinii internaționale în lume>.

În acest context, modul în care America „administrează„ Eurasia este hotărât. Eurasia este cel mai mare continent de pe glob și e o axă din punct de vedere geopolitic. Puterea care ar domina Eurasia ar controla două din cele trei zone cele mai avansate și mai performante sub aspect economic din lume. Aproximativ 75% din populația globului trăiește în Eurasia și o mare parte din bogățiile materiale ale lumii se află tot acolo – atât în întreprinderile, cât și în subsolul acestui continent. Eurasia deține aproximativ 60% din P.N.B. și trei sferturi din resursele energetice cunoscute ale lumii.

În Eurasia se află statele cele mai dinamice și mai active din punct de vedere politic. După statele Unite, primele șase mari puteri economice și primele șase state cu cele mai mari cheltuieli pentru înarmare se află în Eurasia. Cele două state din lume cele mai dens populate aspirante la hegemonie regională și influență mondială sunt eurasiatice. Cumulată, puterea Eurasiei o depășește de departe pe cea a Americii. Din fericire pentru America, Eurasia e prea mare pentru a fi o unitate din punct de vedere politic.

Astfel, Eurasia este tabla de șah pe care se da în continuare lupta pentru supremația mondială. Deși geostrategia-administrarea strategică a intereselor geopolitice ar putea fi comparată cu șahul, tabla de șah oarecum ovală care este Eurasia implică nu doar doi, ci mai mulți jucători, fiecare posedând diferite grade de putere.

Cei mai importanți jucători se află în vestul, estul, centrul și în sudul tablei de șah.

Atât extremitatea vestică, cât și cea estică ale tablei de șah contin regiuni dens populate și organizate, pe un spațiu relativ aglomerat în mai multe state puternice. În cazul micii extremități vestice a Eurasiei, puterea Americană este desfasurată direct.

Între extremitatea apuseană și cea răsăriteană se află un vast spațiu de mijloc, puțin populat, în mod frecvent fluid sub aspect politic și fragmentat organizațional, spațiu ocupat în trecut de un puternic rival pentru supremația Statelor Unite – un rival care odată își fixase ca țintă alungarea Americii din Eurasia. La sudul acestui mare platou central-urasiatic se află o regiune anarhică din punct de vedere politic, dar bogată în energie și care ar putea fi de mare importanță pentru statele occidentale și orientale.

eurasiatice,deopotriva,incluzand,in zona sa extreme-sudica,un foarte dens populat aspirant la hegenomie regionala.

Eurasia ,aceasta tabla de sah uriasa si de o forma ciudata –care se intinde de la Lisabona la Vladivostok-este decorul in care se desfasoara „jocul,,.Daca Spatiul de mijloc poate fi treptat atras in crescanda orbita de influenta e Vestului(unde influenta Americana este preponderenta),daca Sudul nu este supus dominatiei unui singur jucator si daca Estul nu se unifica intr-un mod care sa determine alungarea Americii din bazele sale de pe coasta,atunci se poate spune ca America isi atinge tinta.Dar daca Spatiul de mijloc respinge Vestul devenind o entitate separata,hotarata,si fie preia controlul asupra Sudului,fiе formeaza o alianta cu principalul jucator rasaritean,atunci suprematia Americii in Eurasia se restrange dramatic.La fel ar sta lucrurile si in cazul in care cei doi mari jucatori din Est s-ar uni in vreun fel.

Fapt este de asemenea ca America este prea democratica la ea acasa pentru a putea fi autoritara in afara granitelor sale.Aceasta limiteaza folosirea puterii Americii,mai ales a capacitatii sale de intimidare militara.Mai mult,majoritatea americanilor nu simt in general nici o satisfactie deosebita pentru ca tara lor a atins noul statut de unica superputere mondiala.,,Triumfalismul,, politic asociat cu Victoria Americii in Razboiul Rece a fost primit in general cu raceala si a fost obiectul unei oarecari ironizari din partea comentatorilor cu gandire liberala.

La dilemele cu care se confrunta conducatorii americani se adauga,complicandu-le ,schimbarile din aspectul situatiei mondiale insesi:folosirea directa a fortei este acum supusa mai multor constrangeri decat in trecut.Asa se face ca manevrele,diplomatia,construirea de coalitii,cooptarea,insasi etalarea deliberate a propriilor avantaje politice au devenit ingredientele cheie ale exercitiului reusit de putere geostrategica pe tabla de sah a Eurasiei.

GEPOLITICA SI GEOSTRATEGIE

Exercitarea suprematiei mondiale a Americii trebuie sa acorde atentie faptului ca geografia politica ramane o chestiune decisiva in politica internationala.

In aproape toata istoria politicii internationale,dominatia teritoriala a fost focarul conflictelor politice.Nu este nici o exagerare in a spune ca imperativul teritorial a fost mobilul principal ce a guvernat comportamentul agresiv al statelor-natiuni.Si imperiile au fost construite prin atenta acaparare si pastrare a unor puncte geografice vitale,precum Gibraltarul,Canalul Suez sau Singapore folosite ca importante puncte de inchidere sau bifurcatie intr-un system de control de tip imperial.

Efortul de a construe,,Reich-ul de-o-mie-de-ani,,a mers mult dincolo de scopul de a reuni toate popoarele vorbitoare de limba germana sub un singur acoperis politic axandu-se pe dorinta de a controla „granarele,,din Ucraina si pamanturile slave,ale caror populatii trebuiau sa furnizeze forta de munca ieftina pentru stapanirea imperiala.

Statele-natiuni continua sa fie elemente de baza ale sistemului mondial.Desi declinul nationalismului au redus continutul emotional al politicii mondiale,-in timp ce armele nucleare au introdus restrictii majore in folosirea fortei-,competitia bazata pe criteriul teritoriilor domina inca in chestiunile mondiale,chiar daca formele sale tind in present sa

fie mai pasnice. Pana nu de mult, cei mai importanti analisti ai geopoliticii discutau daca puterea pe uscat este mai importanta decat puterea pe mare si care anume regiune a Eurasiei este esentiala pentru a castiga controlul asupra intregului continent.

Unul dintre cei mai de seama, Harold Mackinder, a declansat aceasta polemica la inceputul secolului, prin conceptele sale, mai intai acela de „zona-pivot eurasiatica (care includea toata Siberia si o mare parte din Asia Centrala) si mai tarziu acela de heartland central-estic European, considerate trambuline esentiale pentru atingerea dominatiei asupra continentului. El si-a popularizat conceptual de **heartland** prin celebrul sau aforism:

Cine conduce Europa de Est stapaneste heartland-ul;

Cine conduce heartland-ul stapaneste Eurasia si Africa;

Cine conduce Eurasia si Africa stapaneste lumea.

Geopolitica a fost de asemeni invocata de importanti geografi politici germani pentru a justifica acel „**Drang nach Osten**”, al tarii lor, mai ales **Karl Haushofer** care a adaptat conceptualul lui Mackinder la nevoile strategice ale Germaniei. Un erou mult vulgarizat al acestuia putea fi auzit sic and **Adolf Hitler** sublinia nevoia poporului german de „**Lebensraum**”,

Astfel, concentrarea asupra jucatorilor principali si evaluarea corecta a terenului trebuie sa fie punctele de plecare pentru formularea geostrategiei Americii in administrarea pe termen lung a intereselor sale geopolitice in Eurasia.

Sunt necesare doua etape de baza :

*mai intai, identificarea statelor eurasiatice dinamice din punct de vedere geostrategic care au puterea de a produce o posibila importanta schimbare in distributia internationala de putere si descifrarea principalelor obiective externe ale elitelor lor politice, ca si a posibilelor consecinte ale incercarilor acestora de a-si atinge acele obiective

*in al doilea rand, formularea politicilor americane specifice in vederea contracararii, cooperarii si/sau controlarii statelor mentionate mai sus, astfel incat sa se apere si sa promoveze interesele americane vitale.

JUCATORI GEOSTRATEGICI SI PIVOTI GEOPOLITICI

Jucatori geostrategici active sunt acele state care au capacitatea si vointa nationala de a-si exercita puterea sau influenta dincolo de propriile granite in vederea schimbarii actualei situatii geopolitice intr-o masura care afecteaza interesele Americii. Din diferite motive –cautarea „maretilor”, nationale, implicarea ideologica, mesianismul religios, cresterea puterii economice-unele state chiar cauta sa obtina dominatia regionala sau o pozitie mondiala.

Ele sunt manate de motivatii complexe si profound inradacinate, pe care cel mai bine le explica fraza lui **Robert Browning**:

„ceea ce poate un om atinge trebuie sa fie dincolo de ceea ce poate prinde in maini- altfel, pentru ce e raiul?,,

Statele Unite trebuie sa acorde o atentie speciala statelor din Eurasia care au astfel de porniri.

Pivottii geopolitici sunt acele state a caror importanta decurge nu din puterea sau din motivatia lor ,ci mai degraba din asezarea lor sensibila si din consecintele situatiei lor potential vulnerabile pentru comportamentul jucatorilor geostrategici.

Deocamdata e suficient sa spunem ca in extrimitatea vestica a Eurasiei jucatorii geostrategici dinamici si importanti sunt **Franta si Germania**. Amandoua sunt motivate de viziunea unei Europe unite,desi intre ele exista diferente de opinii asupra modului in care o astfel de Europa ar trebui sa ramana legata de America.Dar amandoua doresc sa formeze in Europa ceva ambitios de nou,schimband astfel statu quo-ul.

In contrast Marea Britanie nu este jucator geostrayegic.Ea are mai putine optiuni majore,nu nutreste vreo viziune ambitioasa asupra viitorului Europei,iar relativul sau declin a redus si capacitatea sa de a-si juca rolul traditional de echilibrant European.

Sir Roy Denman,fost inalt functionar britanic in Comisia Europeana,aminteste in memoriile sale ca inca in 1955 ,la conferinta de la Messina,care preconiza formarea unei Uniuni Europene,purtatorul de cuvnt oficial al Marii Britanii a afirmat clar in fata celor intruniti pentru a fi arhitecti ai Europei.

<Viitorul tratat pe care il discutati nu are nici o sansa de a fi acceptat;daca ar fi acceptat,nu ar avea nici o sansa de a fi aplicat.Si daca ar fi aplicat,ar fi total inacceptabil pentru Marea Britanie...au revoir et bonne chance>.

Opozitia britanica fata de participarea la Uniunea Economica si Monetara,proiectata a fi lansata in ianuarie 1999,reflecta lipsa de dorinta a acestei tari de a-si identifica destinul cu cel al Europei.Esenta acestei atitudini a fost bine rezumata la inceputul anilor'90 dupa cum urmraza:

- *Marea Britanie respinge obiectivul unificarii politice;
- *Marea Britanie este in favoarea unui model de integrare economica bazat pe comerțul liber;
- *Marea Britanie prefera politica externa,securitatea si coordonarea apararii in afara cadrului Comunitatii Europene(C.E.)
- *Rareori Marea Britanie si-a maximalizat influenta cu C.E.

In acest stadiu,ele nu sunt nici jucatori geostrategici,nici pivoti geopolitici.Toate acestea sunt valabile si pentru cel mai important membru central-european al NATO si UE,adica Polonia.Ea este prea slaba pentru a fi jucator geostrategic si nu poate face decat o singura alegere:sa se integreze in Occident.

Tot astfel,aproape ca nu mai e nevoie de argumente pentru faptul ca China este un jucator important.Ea este deja o putere regionala importanta si este posibil sa nutreasca aspiratii mai largi,data fiind istoria sa de mare putere si viziunea sa ca statul chinez este centrul lumii.

Extrimitatea estica a Eurasiei prezinta un paradox.Japonia este,in mod clar,o putere importanta in chestiunile internationale,iar alianta America-Japonia a fost deseori-si pe buna dreptate-drept cea mai importanta relatie bilaterala a Americii.

In Asia de Sud-Est,Indonezia e tara cea mai importanta,dar chiar si in interiorul acestei regiuni,capacitatea sa de a exercita o influenta semnificativa este limitata de starea de relativa subdezvoltare a economiei sale,de continua instabilitate politica interna,de faptul

ca este un arhipelag dispersat si de eventualitatea unor conflicte entice exacerbate de rolul dominant pe care minoritatea chineza il are in chestiunile financiare interne.

In contrast, India este pe cale de a-si stabili statutul de putere regionala si propriile ei vederi ca un potential jucator mondial important. De asemenea, se considera ca un rival pentru China. Este posibil ca India sa-si supraestimeze propriile capacitati pe termen lung, dar este totusi, fara discutie, cel mai puternic stat din sudul Asiei, un fel de hegemon regional.

Ucraina, un nou si important spatiu pe tabla de sah care este Eurasia, este un pivot geopolitic deoarece simpla existenta ca tara independenta ajuta la transformarea Rusiei. Fara Ucraina, Rusia inceteaza sa mai fie un imperiu eurasiatic. Rusia fara Ucraina poate sa aspire inca la statutul de imperiu, dar atunci ar deveni un stat imperial cu precumpanire Asiatic, pasibil de a fi atras in conflicte-care il vor slabi-cu statele central-asiatice ridicate, care la acea vreme ar fi pline de resentimente din cauza pierderii recentei lor independente si ar fi sprijinite de statele din sud, islamice ca si ele.

In pofida dimensiunilor sale mici si a populatiei putin numeroase, Azerbaidjanul, cu vastele sale resurse naturale de energie, este si el de importanta decisiva din punct de vedere geopolitic. Este bazonul rezervorului ce contine bogatiile bazinului Marii Caspice si ale Asiei Centrale. Independenta statelor din Asia Centrala poate deveni aproape nesemnificativa daca Azerbaidjanul ar fi complet subordonat controlului Moscovei.

Turcia si Iranul sunt angajate in a-si instaura o oarecare influenta in regiunea Marea Caspica-Asia Centrala, profitand de retragerea puterii ruse. Din acest motiv, ele ar putea fi considerate jucatori geostrategici.

Totusi atat Iranul cat si Turcia sunt in primul rand importanti pivoti geopolitici. Turcia asigura stabilitate in regiunea Marii Negre, controleaza accesul, din aceasta directie, in Mediterana, controbalanseaza Rusia in Caucaz, inca mai ofera un antidot la fundamentalismul musulman si serveste ca punct de sprijin sudic pentru NATO.

In sfarsit, Coreea de Sud este un pivot geopolitic extreme-ori-ental. Legaturile sale stranse cu America ii dau acesteia din urma posibilitatea de a ecrana Japonia si prin aceasta de a o impiedica sa devina o putere militara importanta si independenta-fara o prezenta Americana coplecitoare in interiorul Japoniei in sine. Desigur, s-ar putea demonstra ca Taivanul, Thailanda, Pakistanul sau poate Kazahstanul sau Uzbekistanul ar trebui si ele incluse in a doua categorie.

OPTIUNI DECISIVE SI PROVOCARI POTENTIALE

Identificarea jucatorilor principali si a pivotilor-cheie ajuta la definirea dilemelor de politica la scara mare ale Americii si la anticiparea eventualelor provocari majore de pe supercontinentul eurasiatic. Acestea pot fi rezumate inainte de a fi discutate pe larg in capitolele urmatoare, in cele 5 mari chestiuni pe care le implica:

***Ce fel de Europa ar trebui America sa prefere si deci sa sustina?**

***Ce fel de Rusia este in interesul Americii, ce si cat de mult poate face America in acest sens?**

***Care sunt posibilitatile aparitiei in Eurasia Centrala a unui nou conflict de genul celui din Balcani?Ce ar trebui America sa faca pentru a micsora riscurile ce decurg din aceasta?**

***Ce rol ar trebui China sa fie incurajata sa-si assume in Orientul Indepartat si care sunt implicatiile nu numai pentri SUA,ci si pentru Japonia?**

***Ce noi coalitii sunt posibile in Eurasia,coalitii care ar pune cel mai mult in pericol interesele americane,si ce ar trebui facut pentru a le preintapina?**

Pe scurt,o geostrategie Americana pe termen lung pentru Europa va trebui sa se refere explicit la chestiunile unitatii europene si ale unui parteneriat real cu Europa.O politica in favoarea unei Europe unite va trebui,de asemenea,sa abordeze-impreuna cu europenii-chestiunea foarte sensibila a intinderii geografice a Europei.Cat de departe spre est ar trebui sa se extinda Uniunea Europeana? Ar trebui oare ca limitele estice ale UE sa coincide cu cele ale NATO?

In acest context,chiar si politica occidentala prietenoasa este vazuta de unii membrii influenti ai cercurilor politice ruse ca avand menirea de a refuza Rusiei dreptul sau la un statut mondial.Asa cum formuleaza doi geopoliticieni rusi:

“Statele Unite si tarile NATO-in timp ce cauta sa menajeze respectful de sine al Rusiei in masura in care este posibil,dar cu toate acestea,ferm si consistent-distrug temelile geopolitice care ar fi putut,cel putin in teorie,permite Rusiei sa spere la dobandirea statutului de a doua putere in politica mondiala,care a apartinut URSS”.

Mai mult,America este vazuta ca urmarind o politica in care:

“noua organizare a spatiului European proiectata acum de Occident este,in esenta,construita pe ideea de a sprijini,in aceasta parte a lumii,state nationale noi,relative mici si slabe,prin apropierea lor,mai mult sau mai putin stransa,de NATO,UE s.a.m.d.”.

O posibila contestare a suprematiei americane de catre fundamentalismul Islamic ar putea face parte din problema acestei regiuni instabile.O chestiune geostrategica de importanta cruciala este reprezentata de evolutia Chinei ca putere importanta.Ipoteza cea mai tentanta ar fi aceea de a coopta o China pe cale de democratizare si de trecere la piata libera intr-un cadru de cooperare regional Asiatic mai larg.

Totusi,si aplanarea diferendelor cu China ca cere pret.Acceptarea Chinei ca putere regionala nu este o chestiune de slogan pur si simplu.Mai direct spus:cat de mare ar trebui sa fie sfera de influenta a Chinei si unde sa fie ea plasata ,pentru ca America sa fie pregatita s-o accepte ca parte dintr-o politica de cooptare cu success a Chinei in chestiunile internationale?Ce zone aflate acum in afara influentei politice a Chinei ar putea fi cedate pentru a face din domeniul Imperiului Ceresc pe cale de a reaparea? Intr-adevar,in a doua eventualitate,ne putem imagina o intelegere intre Europa si Rusia pentru a exclude America de pe continent.Indiferent care va fi viitorul,o concluzie rezonabila ar fi aceea ca suprematia Americana pe continental eurasiatic va fi confruntata cu turbulente si,probabil,cel putin sporadic cu violenta.Suprematia Americana este

potential vulnerabila fata de noi provocari din partea fie a unor rivali regionali, fie a unor noi aliante. Sistemul mondial American care domina in prezent, in interiorul caruia "amenintarea razboiului a disparut din joc". poate fi stabil numai in acele parti ale lumii in care suprematia Americana, condusa printr-o geostrategie pe termen lung, se bazeaza pe sisteme socio-politice prielnice si compatibile, legate intre ele prin structuri multilaterale dominate de America.